

УДК 371.314

І. О. Яблочнікова

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ-ФІНАНСИСТІВ У СЛОВЕНІЇ

© Яблочнікова І. О., 2016

<http://orcid.org/0000-0002-6685-9729>

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.47935>

У публікації розкрито сукупність організаційних аспектів, що стосуються здійснення підготовки та формування професійної компетентності магістрів фінансової сфери у вищих навчальних закладах країн Європи, зокрема, у Словенії, а також з'ясовано можливість творчого запозичення відповідного позитивного досвіду закордонних колег у систему вищої освіти України.

Ключові слова: професійна підготовка, магістри-фінансисти, формування, компетентність фінансистів, вища професійна освіта в європейських державах.

Яблочнікова І.О. Подготовка магистров-финансистов в Словении.

В публикации раскрыта совокупность организационных аспектов, касающихся осуществления эффективной подготовки и успешного формирования профессиональной компетентности магистров финансовой сферы в высших учебных заведениях европейских стран, в частности - Словении. Уделено соответствующее внимание, как государственному сектору образовательных услуг, так и частному. Автором обосновано возможность творческого заимствования имеющегося положительного опыта зарубежных коллег в деле подготовки высококвалифицированных экономистов, в частности, магистров-финансистов в Украине.

Ключевые слова: профессиональная подготовка ,магистри-финансисти, формирование, компетентность, высшее профессиональное образование европейских стран.

Yablochnikova I.O. Education Masters in Finance in Slovenia.

This publication discloses a set of organizational aspects related to the implementation of effective training and successful formation of professional competence of masters of finance in higher education institutions of the European countries. In particular, attention is paid to training of financiers in universities in Slovenia. The author of the marked features of this activity, both in the public sector institutions providing educational services, as well as private. Also identified universities, which implement training of masters-financiers and content of the programs. It is noted that the Master's program-finance at various universities may differ materially. These differences relate to and focus attention on specific issues of the activity of the financier, and the number of academic hours denominated loans are scheduled institution under the relevant programs. In the publication the author

reviewed the aspects that are common to the system of higher education of southern Europe, as well as available-significant differences. Such nuances, according to the author, are largely determined by the current economic situation in these countries and the real level of socio-economic relations in society, as well as centuries-old traditions of the national implementation of the activities in the field of education.

In addition, the author has established the possibility of borrowing the existing positive experience of foreign colleagues in the implementation of training of highly qualified economists, in particular, Masters financiers in Ukraine.

Key words: *vocational training of masters, formation of competence, the European higher education.*

Актуальність дослідження. Економічна криза, вимагає від спеціалістів переважної більшості галузей соціально-економічних відносин суттєвих зусиль в процесі реалізації виробничої діяльності. Нині досить тяжкий час настав для економістів та фінансистів, на компетентність яких сподіваються керівники й пересічні працівники установ, підприємств і організацій. Цілком зрозумілим є й те, що достатній рівень фінансового забезпечення, його планування і прогнозування дозволяє різним структурам нормально існувати й розвиватись.

Система вищої професійної освіти є активним учасником боротьби суспільства із кризовими явищами в економіці, вона просто не може бути стороннім спостерігачем цих процесів. Перед освітянами, у тому числі й України, постають важливі завдання, вирішення яких адекватно сприятиме перемозі над вказаними вище негативними явищами. Кадровий потенціал, оновлення якого відбувається природнім шляхом, формується за безпосередньої участі працівників освітньої сфери. Якість проектування, підготовки й реалізації педагогічних процесів визначає рівень компетентності фахівців, здатних швидко і адекватно реагувати на зміни ситуації в економічній й фінансовій сферах. А наукові дослідження стосовно розробки сучасних дієвих методів, принципів, технологій та засобів впливу на економіку і фінанси сприяють озброєнню випускників вишів засобами ефективного й результативного виконання ними посадових обов'язків.

Зазначені проблеми мають бути узгодженими із парадигмою розвитку суспільства. Вони, по суті справи, наднаціональні. Жодна держава самотужки не може подолати негативні явища й наслідки світової економічної кризи. На це не вистачить а ні сил, а ні ресурсів. Такий комплекс задач під силу лише

світовій спільноті в цілому. Цьому також може сприяти обмін позитивним досвідом, в тому числі досвідом діяльності в сфері професійної освіти.

Україна прагне стати рівноправним членом Європейської Унії, декларує повагу до європейських цінностей, а тому аналіз позитивних моментів діяльності освітян окремих держав Європи та їх запозичення, на нашу думку, є природнім. У свою чергу, кореляція між рівнем розвитку соціально-економічних відносин і компетентністю фахівців, що відповідають за організацію та реалізацію зазначеного розвитку, є очевидним. Відповідно, науковці-педагоги України мають вивчати здобутки європейських колег у справі формування компетентності професіоналів, й зокрема фінансистів [1].

Метою даної статті є аналіз організаційних аспектів підготовки й формування професійної компетентності фахівців фінансової сфери Словенії, а також з'ясування можливості запозичення відповідного позитивного досвіду.

Аналіз публікацій за обраною темою дослідження. Формування професійної компетентності спеціалістів економіко-фінансового профілю належить до актуальних науково-педагогічних проблем. Про цей факт свідчать чисельні наукові й науково-методичні публікації таких дослідників, як Г. Астапова, Д. Бабашев, О. Воронкова, М. Головань, І. Демура, Ю. Деркач, Л. Дмитриченко, Л. Дибкова, А. Дорофєєв, А. Єпіфанов, Р. Квасницька, Г. Копил, В. Кремінь, Н. Ничкало, В. Онушкін, С. Пілецька, Г. Старостенко, Г. Чепорова, С. Яблочников [2]. Зазначені науковці реалізували науково-педагогічний пошук і, по суті справи, обґрунтування ефективних шляхів модернізації економічної та фінансової освіти в Україні та у пострадянських державах.

Однак, на жаль, до системного аналізу позитивного досвіду закордонних колег у справі формування професійної компетентності фахівців з економіки у європейських країнах вітчизняні науковці-педагоги майже не вдавались. Як виключення, можливо згадати публікації Л. Отрощенко, котра опікувалась підготовкою фахівців зовнішньоекономічного профілю у Німеччині й В. Третька, що, у свій час, досліджував систему підготовки у ВНЗ магістрів-міжнародників. Керівництво освітньої галузі України, формулюючи рекомендації щодо ефективного використання закордонного досвіду під час реформування вітчизняної системи вищої освіти та інтеграції її до європейського простору, скоріше за все, враховувало результати досліджень,

зазначених нами науковців, а також виявлені ними позитивні аспекти організаційного і педагогічного досвіду колег з Європи.

Однак, працівники освітньої сфери й інших європейських країн, у тому числі й Словенії, теж мають успіхи і суттєві здобутки у забезпеченні досить високого рівня якості формування сукупності теоретичних знань, практичних умінь та навичок фахівців-фінансистів, а також відповідні традиції здійснення діяльності у галузі вищої освіти. Приклади практичного застосування цими фахівцями здобутих навичок віддзеркалюється у конкретних справах. Достатньо, на нашу думку, зазначити, що у цій державі в наявності найбільш стабільна фінансова ситуація (та й політична також) серед республік колишньої Югославії. На жаль, організаційні аспекти і розроблені освітянами Словенії методологічні принципи гарантування відповідної якості підготовки і компетентності фінансистів залишились поза увагою наших вітчизняних науковців-педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У даній публікації ми зупинимося на відповідних аспектах підготовки магістрів-фінансистів саме у Словенії. Це досить невелика за площею території й чисельністю населення балканська держава. Вищу освіту тут можна отримати лише у п'яти університетах, а також у декількох коледжах та бізнес-школах. Окремої уваги, на нашу думку, заслуговує Університет Любляни, що пропонує програми вищої освіти, які реалізуються в межах як денної, так і заочної форм навчання для різних вікових категорій і соціальних груп. Рівень викладання у вишах Словенії вельми високий. Більшість викладачів університетів окрім основної роботи здійснює наукові дослідження, в тому числі й за кордоном, а словенські студенти активно приймають участь у чисельних програмах європейської мобільності.

На відміну від більшості європейських країн, система вищої освіти Словенії має багато ступенів. Перший етап – отримання диплому з інженерної спеціальності (*diplomirani inženir*). Досягти це можливо навчаючись в університеті на відповідному факультеті, або ж у професійному коледжі (термін підготовки 3–4 роки). Перший спосіб дозволяє набути знань щодо теорії професії, а освітній процес у коледжі більш орієнтовано на практичні навички. Другий ступінь (базова вища освіта) фактично відповідає європейським програмам бакалавру, однак термін навчання 4–6 років. Після завершення повного курсу і захисту наукової роботи, випускники отримують диплом

університету (univerzitetna diploma) й базову професійну кваліфікацію. Далі вони можуть розпочинати роботу за спеціальністю чи продовжувати навчатися.

Третій ступінь (поглиблена спеціалізація) дозволяє отримати звання спеціаліста, магістра у гуманітарній та природничій науковій галузі. Навчання спеціаліста триває один-два роки і по завершенню – захист дисертації. Для вступу в магістратуру в словенських вишах обов'язково закінчити програму другого ступеню освіти. Диплом університету надає право майбутнім магістрам бути зарахованими для навчання за програмами, розрахованими на два роки із захистом дипломної роботи. Наслідок навчання – ступінь магістру природничих наук (magister znanosti) чи магістру наук гуманітарних (magister umetnosti), в залежності від обраного напрямку підготовки.

Останній етап навчання у вишах Словенії – докторантура, для вступу до якої потрібно мати або університетський диплом (бакалавріат), або ж диплом магістра. Для тих, хто закінчив магістратуру термін навчання – два роки, а для власників диплому бакалавру – чотири. При цьому, студенти-бакалаври, котрі вирішили відмовитись від реалізації повного курсу докторантури, цілком можуть після двохрічного терміну навчання перейти на магістерську програму. Внаслідок закінчення докторантури, випускники набувають звання докторів гуманітарних або ж природничих наук відповідно. Незважаючи на такі особливості словенської системи вищої освіти стосовно шляхів реалізації освітньої діяльності, дипломи вишів цієї держави визнаються в усіх європейських країнах й досить високо цінуються.

Магістерські програми в галузі економіки й фінансів в Університеті Любляни реалізуються досить давно. Вони отримали широке визнання з боку академічної спільноти і ринку праці. Випускниками цих програм укомплектовані фінансові відділи у приватному і державному секторах, банки, фінансові компанії, міністерства, міжнародні організації, аудиторські фірми у Словенії та за кордоном. Одним з прикладів такої програми є магістратура за спеціальністю «Банки та фінансовий менеджмент». Назва програми адекватно віддзеркалює її структуру і зміст. Її родзинкою є те, що усі елементи програми налаштовують майбутніх фінансистів на практичну діяльність по формуванню економічної політики фінансових установ націлену на динамічний розвиток. Управлінський аспект, відповідно до мети, є основним. Друга особливість

програми – підготовка до навчання у докторантурі. Загальний обсяг – 120 кредитів, що реалізуються протягом чотирьох семестрів.

На першому курсі викладаються чотири «магістральних» курси, а саме: бізнес-фінанси (8 кредитів ECTS); управління економікою (10 кредитів ECTS); кількісні методи у фінансах (10 кредитів ECTS); стратегічне управління (8 кредитів ECTS). Таким чином, у магістрів формуються фундаментальні засади наукового розуміння економічних процесів, а також навички реалізації їх системного аналізу. На другому курсі таких магістральних навчальних курсів лише три: фінансовий аналіз (8 кредитів ECTS); розвиток ділових навичок (3 кредитів ECTS); управління фінансовими інститутами (8 кредитів ECTS). Поряд із зазначеними «магістральними» курсами магістранти мають опанувати протягом двох років навчання три курси за вибором, а саме: економічна політика або організація та управління (кожен курс обсягом 10 кредитів ECTS); оцінка вартості або страхування фінансів (кожен курс обсягом у 7 кредитів ECTS); управління банком або ж комплексне управління ризиками на підприємстві (кожен курс обсягом у 7 кредитів ECTS).

У залежності від обраної спеціалізації та напряму здійснення наукових досліджень випускаючої кафедри і керівника диплому, магістрантам пропонується опанувати додатково два факультативних курси (обсягом по сім кредитів ECTS у кожному навчальному році). На другому курсі магістратури виконується дипломна робота, на яку відведено 27 кредитів ECTS.

Магістерські програми Університету Любляни «Гроші та фінанси» і «Кількісні фінанси та актуарна наука» розраховано на два роки навчання (4 семестри). Навчання за першою з них забезпечує трудову зайнятість у широкій фінансовій сфері, наприклад, за такими напрямками, як банківська справа, страхування, державні фінанси, контроль фінансових ринків та інститутів. Усі компанії, фінансові інститути, зокрема такі, як комерційні банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, а також брокерські контори, консалтингові фірми, державні установи Словенії і Європи високо оцінюють рівень підготовки випускників цієї програми й пропонують престижні робочі місця.

Навчальний процес здійснюється англійською мовою. А тому, є реальна можливість, навчаючись за цією програмою, отримати подвійний диплом в одному із закордонних університетів-партнерів. В такому випадку, магістранти завершуючи перший рік навчання на факультеті економіки, продовжують його

протягом другого року за кордоном. І лише згодом захищають магістерську дисертацію. План першого семестру магістерської програми Університету Любляни «Гроші та фінанси» передбачає опанування наступних курсів: методи оптимізації економіки, мікроекономіка та макроекономіка (по 10 кредитів ECTS кожен), а другого – економетрика і фінансова економіка (по 8 кредитів ECTS кожен), а також за вибором або міжнародна економіка, або державні фінанси (7 кредитів ECTS). На факультативний курс теж відведено 7 кредитів. На другому курсі заплановано опанування трьох магістральних курсів: грошово-кредитна економіка та історія економічної думки (по 8 кредитів ECTS кожен) та розвиток ділових навичок (3 кредити), а також одного з двох курсів за вибором – податки і податкова гармонізація або ж емпірична оцінка інвестицій (7 кредитів). На виконання дипломної роботи відведено 27 кредитів.

Магістранти, що навчаються за програмою «Кількісні фінанси та актуарна наука» теж слухають лекції англійською мовою. Структура плану підготовки є подібною до попередньо розглянутої нами. Однак, на виконання дипломної роботи під час другого року навчання відведено 30 кредитів ECTS, а наголос реалізовано на застосуванні кількісних методів у фінансах та оцінці ризиків й управлінні ними. Зокрема, магістральними курсами є: теорія ймовірностей та статистика; оцінка інвестицій; облік у фінансових установах (по 10 кредитів ECTS кожен); економетрика часових рядів; оцінка похідних (по 8 кредитів ECTS кожен), а також теорія фінансів і страхування (7 кредитів ECTS). А до переліку дисциплін за вибором віднесені: пенсійне страхування та життя; інші види страхування; кількісні поведінкові фінанси; емпіричні фінанси; управління ризиками; моделювання страхового ризику (в обсязі 7–8 кредитів).

Взагалі навчання за такою програмою є напруженим і спрямовує зусилля магістранта на отримання знань, котрі дійсно йому знадобляться у практичній діяльності фінансиста, а також під час здійснення наукових досліджень. Майже аналогічними за структурою є й програми Університету Марібору та Приморського університету (м. Копер) з підготовки магістрів-фінансистів. Зокрема, на нашу думку цікавою є структура магістерського курсу «Фінансова математика та фінансовий інжиніринг», який реалізовано на факультеті математики, природничих наук та інформаційних технологій університету міста Копер. Обсяг курсу – 120 кредитів ECTS, термін навчання – два роки, форма реалізації освітнього процесу – денна.

Ця програма присвячена підготовці фінансових математиків. Її кінцева мета – навчання спеціалістів, котрі в змозі вирішувати складні математичні проблеми, що виникають у банківському й страховому секторах, під час функціонування фондових бірж та брокерських домів, в управлінні пенсійним забезпеченням та фондів охорони здоров'я. А структура адекватно відповідає меті. Зокрема, до неї включені такі навчальні курси, як: спецкурс математичного аналізу; математичне моделювання; теорія ймовірностей; окремі теми у алгебрі, чисельних методах та дискретній математиці; статистика і статистичний практикум; стохастичні процеси; теорія ігор; оцінка страхових продуктів; оцінка фінансових інструментів; фінансовий інжиніринг; фінансові ринки (кожен курс в обсязі 6 кредитів ECTS). А до предметів за вибором належать: комбінаторика; окремі теми функціонального аналізу, теорії чисел та топології; обрані теми комплексного аналізу та теорії кінцевих геометрій; часові ряди; теорія кінцевих полів (кожен курс в обсязі 6 кредитів ECTS). На підготовку та захист магістерської дисертації за планом відведено 18 кредитів.

Зазначені нами три університети, а також новий ВНЗ у місті Нова Підгориця є державними. Прикладом реалізації освітньої діяльності у приватному секторі Словенії є університет «Alma-Mater Euroraea ECM», у якому теж здійснюється підготовка магістрів-фінансистів. Цей виш діє під патронатом Європейської академії наук та мистецтв. Його студенти набувають суттєвий досвід у академічному середовищі, що забезпечує можливості для інтелектуального розвитку й формування професійних знань і навичок. Методи викладання гармонізовані з міжнародними стандартами і орієнтовані на підготовку персоналу, спроможного забезпечити гнучкість, адаптованість та ефективність реалізації професійної діяльності.

Магістерська програма «Фінансові послуги» цього вищого навчального закладу розрахована на два роки навчання, обсяг курсу – 120 кредитів. До переліку курсів, котрі опановують магістранти входять: фінансова стратегія та політика; мікроекономіка в ЄС та глобалізаційні процеси; податкове середовище та бізнес-рішення у ЄС; корпоративне право; державні фінанси; фінансові інструменти; методологія дослідницької діяльності; корпоративні фінанси; право зобов'язань та інші. Студенти, котрі навчаються за цією програмою мають можливість без перешкод перевестись на навчання до іншого ВНЗ, зокрема, до Європейського центру Марібор із зарахуванням усіх надбаних навчальних годин.

Окрім університетів магістерську програму за спеціальністю «Судово-медична експертиза у галузі фінансів та бухгалтерського обліку» пропонує приватний ВНЗ «Коледж бухгалтерського обліку», що розташований у місті Любляна. Ця програма формує та інтегрує знання в галузі бухгалтерського обліку, економіки, менеджменту, аудиту, оподаткування, кримінального права, кримінології тощо. Мета студентів, які навчаються за цією, на перший погляд, вузькою спеціальністю, набути сукупність міждисциплінарних знань, що дозволить отримати престижну роботу. Випускники отримують кваліфікацію для виконання обов'язків експерта, консультативних, організаційних, управлінських та спостережних функцій у сфері фінансів.

Термін навчання за зазначеною магістерською програмою у коледжі бухгалтерського обліку міста Любляна – 2 роки, обсяг – 120 кредитів ECTS. Вимоги для вступу до програми – наявність у претендента кваліфікації бакалавра з економіки чи управління після закінчення відповідного курсу в обсязі не менше ніж 180 кредитів. Протягом першого року магістранти опановують вісім обов'язкових предметів (правові системи і тлумачення законів; кримінологічні дослідження й етика; профілактика шахрайства; судово-бухгалтерська експертиза; податкова система і податкові злочини; кримінальне розслідування; кримінально-процесуальне право; економіка), а другого року – п'ять обов'язкових (судова експертиза в галузі фінансів; методи судового аудиту; комерційне право; аналіз діяльності господарюючих суб'єктів; господарські злочини) та два за вибором з наступного переліку: сучасні комерційні контракти; бізнес-планування; адміністративне право; державне та приватне партнерство; судова інформатика.

Перераховані магістерські програми, забезпечують ринок праці не тільки Словенії, а й інших країн Європи та світу висококваліфікованими фахівцями у галузі фінансів, котрі здатні забезпечити і власний добробут, і добробут держави та суспільства. Досить схожими на словенську є системи вищої професійної освіти, й зокрема магістерська підготовка фінансистів у колишніх республіках СФРЮ. Однак, у зв'язку із обмеженнями щодо обсягів статті, ми їх основні аспекти розглянемо у наступних науково-методичних публікаціях.

Висновки. Словенська вища професійна освіта, й зокрема фінансова, має суттєві здобутки. Її структура та зміст не зовсім вписується в поширені у Європі освітні стандарти. Але, саме особливості організації підготовки магістрів у вишах Словенії, що враховують і загальноєвропейські тенденції, і

національний «колерит» фінансової сфери, дозволили забезпечити відповідний рівень якості, престиж і визнання дипломів у більшості країн світу, а також гарантоване працевлаштування випускників на батьківщині й за кордоном. Розглянуті нами в цій публікації організаційні аспекти магістерської підготовки та формування професійної компетентності магістрів-фінансистів, у цій південно-східній європейській державі, надають можливість вітчизняним педагогам запозичити позитивний досвід закордонних колег, з метою успішного впровадження його у освітній сфері України.

Література

1. Яблочнікова І. О. Аспекти організаційного управління вищою професійною освітою / С. Л. Яблочніков, І. О. Яблочнікова // Зб. наук. праць Бердянського держ. пед. ун-ту (Педагогічні науки). – 2013. – № 4. – С. 166–174.
2. Яблочніков С. Л. Аспекти професійної підготовки у ВНЗ фахівців економічного профілю / С. Л. Яблочніков // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту ім. М. Гоголя (Псих.-пед. науки). – Ніжин : НДУ, 2012.– № 3. – С. 136–139.